

Dokument o gradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju drugih informacijskih virov v specialni knjižnici Narodne galerije

Uvod

Specialna knjižnica Narodne galerije deluje v skladu s poslanstvom njene matične organizacije. Knjižnica svojo zbirko gradi s publikacijami in z drugimi informacijskimi viri, ki se vsebinsko navezujejo na zbirke Narodne galerije, na umetnostno dediščino slovenskega etničnega ozemlja in srednjeevropskega kulturnega prostora; sistematično zbira gradivo, ki se navezuje na zbirke Narodne galerije in se z nabavno politiko dotika znanstvenih področij, kot so umetnostna zgodovina, muzeologija, muzejska ter likovna pedagogika in konservatorstvo ter restavratorstvo.

Uporabniki specialne knjižnice so strokovnjaki s področja umetnostne zgodovine in njej sorodnih ved. Knjižnico in njene storitve v največji meri uporabljajo zaposleni v matični ustanovi (notranji uporabniki), kot zunanji uporabniki pa v knjižnico in njeno čitalnico prihajajo tudi drugi strokovnjaki in ljubitelji umetnosti.

Namen in cilji pridobivanja knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Specialna knjižnica Narodne galerije pridobiva knjižnično gradivo in informacijske vire z namenom, da zgradi temeljno in osrednjo knjižnično zbirko na Slovenskem z umetnostnozgodovinskimi in njej sorodnimi vsebinami, ki bi zadovoljila potrebe svojih uporabnikov.

Nameni in cilji pridobivanja knjižničnega gradiva in informacijskih virov:

- gradnja knjižnične zbirke s knjižničnim gradivom in z informacijskimi viri, ki se vsebinsko navezujejo na starejšo likovno umetnost slovenskega etničnega ozemlja in srednjeevropskega kulturnega prostora,
- gradnja knjižnične zbirke s knjižničnim gradivom in z informacijskimi viri z znanstvenih področij, kot so umetnostna zgodovina, muzeologija, muzejska in likovna pedagogika, konservatorstvo ter restavratorstvo, in s pomožnimi vedami, kot so ikonografija, zgodovina in kulturna zgodovina, etnologija, arheologija, kulturna politika, študije s področij filozofije, estetike in sociologije,
- zainteresiranim uporabnikom ponuditi in omogočiti dostop do knjižničnega gradiva in informacijskih virov.

Vrste knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Knjižnično zbirko specialne knjižnice sestavlja tiskano gradivo (monografske publikacije, serijska periodika) in neknjižno gradivo (zbirka DVD-jev, CD-jev in VHS kaset). Zbirka elektronskih knjig je trenutno še zelo skromna, saj obsega le publikacije, ki so bile izdane v založništvu Narodne galerije.

Posebna zbirka je hemeroteka, ki je bila zasnovana že ob ustanovitvi galerije, gradivo pa se je začelo sistematično zbirati sredi 20. stoletja. V njej so hranjeni izrezki iz časnikov, spletne objave, magnetogrami televizijskih in radijskih prispevkov. V mapah je hranjeno starejše gradivo, od novejšega pa le tisto, ki se vsebinsko navezuje na dejavnost Narodne galerije ali ima drugo pomembno vsebino. Od leta 2005 so medijske objave dosegljive tudi v elektronski podatkovni bazi, v katero so vključeni tudi video posnetki.

Knjižnica gradi zbirko digitalnih vsebin. Gradivo je bilo pridobljeno le za interno ali arhivsko uporabo in je zato na voljo le notranjim uporabnikom oziroma je njen dostop omejen.

Dostopov do plačljivih podatkovnih baz knjižnica zaenkrat še nima zakupljenih.

Način izbora knjižničnega gradiva in informacijskih virov

Osnovno vodilo pri gradnji in dopolnjevanju knjižnične zbirke je pridobivanje knjižničnega gradiva in drugih informacijskih virov, ki se vsebinsko navezujejo na Narodni galeriji relevantna znanstvena področja.

Prednostna področja so:

- umetnostna zgodovina
- muzeologija
- muzejska pedagogika
- likovna pedagogika
- konservatorstvo in restavracijsko.

Neprednostna področja so:

- splošni pregledi
- zgodovina
- kulturna zgodovina
- etnologija
- arheologija
- kulturna politika
- filozofija, estetika
- druga sorodna področja.

Znotraj teh področij imajo prednost pri nakupu vsebine vezane na aktualne projekte in dejavnosti Narodne galerije, temeljna literatura, knjižno gradivo in informacijski viri, ki jih ostale knjižnice nimajo ali so težje dostopne. Izven naštetih področij se nakupuje tudi drugo relevantno gradivo, kot so na primer literarna dela z ilustracijami slovenskih umetnikov, in gradivo, ki ga matična ustanova in njeni oddelki potrebujejo za svoje delovanje (računalništvo in informatika, zakonodaja, dokumentacija, bibliotekarstvo in podobno).

Ostali kriteriji, ki vplivajo na odločitev za nakup ali sprejem donacije gradiva, so še ohranjenost gradiva, njegova provenienca, pomen in dosegljivost; dvojniki so uvrščeni v zbirko pogojno glede na morebitne posebnosti, neaktualnega in vsebinsko nerelevantnega gradiva knjižnica v zbirko načeloma ne uvršča.

Za nakup knjižničnega gradiva in informacijskih virov knjižnica sledi založniški dejavnosti na Slovenskem in v tujini. Od svojih uporabnikov sprejema predloge in želje za nakupe, ki jih nato v soglasju z upravo Narodne galerije tudi naroča. Pri gradnji hemerotečne zbirke in hranjenju medijskih objav knjižnica sprotno usklajuje relevantnost v podatkovno bazo posredovanih enot s strani zunanjega partnerja, ki zagotavlja dostopnost gradiva.

Od donacij specialna knjižnica sprejema gradivo glede na relevantnost vsebine, ohranjenost, provenienca podarjenega gradiva in morebitnih drugih značilnosti (ročno dopisane zabeleške ob besedilu, redke izdaje in podobno).

Knjižno gradivo in informacijske vire, ki jih knjižnica prejme z zamenjavo z drugimi ustanovami, se načeloma v celoti uvrsti v zbirko, saj gre običajno za publikacije s področij, ki so zanimiva za matično organizacijo. Obenem tako knjižnica tudi hrani produkcijo ostalih domačih in tujih muzejev in ustanov, ki delujejo na sorodnih področjih kot Narodna galerija. Publikacije, ki izidejo v založništvu Narodne galerije, knjižnica hrani v dveh izvodih. Sestavni del knjižnične zbirke so tudi dokazni izvodi, ki jih Narodna galerija prejme po pogodbi ob izposoji fotoreprodukcij galerijskih umetnin, izposoji umetnin za razstave ali na kakšni drugi osnovi.

Način razvoja knjižnične zbirke, izločanja in odpisa gradiva

Specialna knjižnica Narodne galerije dopolnjuje in gradi knjižnično zbirko na prej opisane načine in na podlagi navedenih kriterijev, iz zbirke pa sprotno izloča nerelevantno gradivo.

Kriteriji za izločanje in odpis gradiva so:

- relevantnost vsebine
- dvojniki
- zastarelost
- ohranjenost in nepopolno gradivo
- založeno in izgubljeno gradivo.

Prvi in najpomembnejši kriterij izločanja in odpisovanja gradiva je relevantnost vsebin. Izloča in odpisuje se gradivo z znanstvenih in s strokovnih področij, s katerimi se Narodna galerija in posledično njeni zaposleni ne ukvarjajo in tudi ni zanimiva za druge uporabnike.

V dvojnikih se hrani izdaje Narodne galerije, gradivo, ki je pomembno po vsebini, hrani se redke in težje dosegljive publikacije, gradivo z zanimivo provenienco in drugimi posebnostmi; ostalo gradivo se sprotno izloča in odpisuje.

Kriterij zastarelosti izpolnjuje gradivo z vsebinami, ki niso pomembne za razvoj umetnostnozgodovinske stroke ter njej sorodnih področij in starejše izdaje, ki jih lahko nadomestimo z novejšimi. Običajno gre za objave s tematikami s seznama neprednostnih področij; med tovrstno gradivo na primer sodijo računalniški priročniki, zakonodaja in podobno. Kot zastarelo gradivo lahko štejemo tudi neknjižno gradivo na medijih, ki jih zaradi razvoja tehnologije ni več mogoče uporabljati in ni potrebe po hranjenju arhivskega izvoda; za tovrstno gradivo je še pravočasno narejen prenos vsebine na druge medije.

Poškodovane publikacije in nepopolno gradivo knjižnica načeloma odpiše oziroma jih nadomesti z nepoškodovanimi izvodi. V primeru redke izdaje, nedostopnosti v drugih knjižnicah ali pomembnosti se poškodovano gradivo kljub stanju lahko ohrani v knjižnični zbirki.

Založeno in izgubljeno gradivo se odpiše in če je le mogoče nadomesti z drugim izvodom.

Sklep

Specialna knjižnica bo še naprej nabavljala in zbirala gradivo, ki se vsebinsko veže na njeno poslanstvo, zagotavljala bo dostop do tiskanih publikacij in neknjižnega gradiva. Še naprej bo gradila hemerotečno zbirko in podatkovno bazo medijskih objav, glede na potrebe in odobrena sredstva pa je zainteresirana tudi za nakup elektronskih knjig in dostopov do relevantnih podatkovnih baz. Osnovno vodilo pri pridobivanju knjižničnega gradiva bo še naprej relevantnost vsebin, pri čemer se bo knjižnica prilagajala potrebam matične organizacije in uporabnikov.

Specialna knjižnica Narodne galerije bo glede na cilje, zapisane v strateškem načrtu, enkrat letno pregledala in po potrebi posodobila *Dokument o gradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju drugih informacijskih virov*. Na takšen način želi knjižnica zagotoviti gradnjo kvalitetne knjižnične zbirke in zagotavljati dostop do knjižničnega gradiva in drugih informacijskih virov, ki bi zadovoljile potrebe njenih uporabnikov.

Ljubljana, 8. 9. 2021